

УДК 78.072(477):050(73=161.2) «1960/1970»

**МУЗИЧНА КРИТИКА ОСИПА ЗАЛЕСЬКОГО НА СТОРІНКАХ ЧАСОПISY
«СВОБОДА» (1960-1970 рр.)****Білінська Ольга Андріївна** – аспірантка кафедри методики музичного виховання і диригування

Навчально-наукового інституту музичного мистецтва,

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, м. Дрогобич

<http://orcid.org/0000-0002-1319-8808>DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi40.522>

olhamuchko523@ukr.net

Розкрито тематичну палітру музично-критичних публікацій музикознавця і композитора Осипа Залеського. Проаналізовано дванадцять досі невідомих рецензій і відгуків музичного критика, надруковані у різні роки в часописі «Свобода» – періодичному виданні української громади в Америці, яке друкувалося від 1893 року. Дописи О. Залеського присвячені аналізу творчості відомих представників українського музичного мистецтва, нових книжкових видань, записів на платівках творів українських композиторів та фольклорних зразків.

Ключові слова: Осип Залеський, музикознавець, критик, рецензія, стаття, грамофонна платівка, музично-критична спадщина.

Постановка проблеми та актуальність теми. Мистецька спадщина представників української діаспори стала однією з пріоритетних дослідницьких ділянок у сучасному українському музикознавстві. У час, коли у суспільстві відбуваються зміни у різних життєвих сферах, посилюється інтерес до відродження мистецьких надбань, національних традицій, життя українців за межами материкової України, вельми актуальним є висвітлення маловідомих сторінок діяльності представників музичного мистецтва української діаспори.

Незважаючи на утиски, яких зазнала українська інтелігенція в часи репресій, чимало діячів музичного мистецтва зуміли продовжити свою творчу діяльність у чужоземному середовищі. Зокрема в США вони розгорнули мережу культурно-освітніх і наукових інституцій: Р. Савицький заснував Український музичний інститут (УМІ) з численними філіями у різних штатах; формувалися молодіжні організації і товариства, при яких функціонували хори; розпочинали творче життя новостворені ансамблі та хори («Думка», «Бурлаки», «Молода Думка» та ін.); зародилося та поширилося й друковане українське слово. Створено низку часописів («Свобода», «Голос Америки», «Новий шлях», «Український голос», «Гомін України» та ін.) і журналів («Овид», «Вісті. Herald. Мінеаполіс», «Веселка»), які користувалися великою популярністю серед емігрантів. Усі ці ланки культурно-освітнього простору були близькими і знайомими О. Залеському. У кожен сферу він вклав свою лепту: заснував філію УМІ в Баффало з класами скрипки, фортепіано, теоретичних предметів; підтримував і розвивав молодіжні організації та установи, при яких згуртовував молодь у хоровому співі («Новий сокіл», «Пластприят», клуб «Наша хата», «Національний дім»). Та найбільш плідно О. Залеський працював у публіцистичній галузі, щорічно пишучи і публікуючи десятки статей наукового, музикознавчого, публіцистичного, музично-критичного, просвітницького та освітнього характеру, творчих портретів у діаспорній періодиці, більшість з яких залишаються невідомими.

Останні дослідження і публікації. Вивченням музикознавчого доробку О. Залеського займалися Г. Карась [4], Д. Воробкало, українські діячі в еміграції О. Костюк, А. Житкевич [2]. Із досліджень Г. Карась довідуємося, що: «...його (О. Залеського – О. Б.) перу належить більше сотні статей... Щодо тривалості (майже 70 років!) його шлях в музичній публіцистиці є своєрідним рекордом» [4; 33]. Ці твердження цілком правдиві, оскільки від 1912 і до останніх років життя (1982 р.) О. Залеський працював на цій ниві з цілковитою віддачею.

Мета статті полягає в опрацюванні й аналізі музично-критичної спадщини О. Залеського (рецензії, відгуки), які є джерелом розкриття музичного, видавничого, виконавського, освітнього життя українців у діаспорі (Сполучені Штати Америки) середини ХХ ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення О. Залеського як музикознавця і публіциста відбулося на початку ХХ ст. у час навчання у Львівському університеті на кафедрі музикології в А. Хибінського. Вихованець мюнхенської школи зумів виплекати сузір'я високопрофесійних музикознавців і науковців європейського рівня (М. Антонович, З. Лісса, С. Туркевич-Лукіянович, Б. Кудрик) серед яких і О. Залеський [1; 8]. Цей вид діяльності настільки захопив О. Залеського, що він почав дописувати у часописі «Діло», а згодом у журнали «Ілюстрована Україна», «Музика», «Музика мас», «Руслан». Даний період у житті музикознавця сприяв відточенню майстерності написання публіцистичних, наукових, музично-критичних статей. О. Залеський публікувався під псевдонімами Осип Жалоба, Дядько Лісовик, а також під криптонімами Ос. За., О. З. [4; 33].

Покликаючись на А. Житкевича, «У своїх рецензіях Осип Залеський завжди підтримував духом відомих українських мистців» [2], але при цьому він був чесним рецензентом, провідником у світі музики, вказуючи як на вагомість праць, так і на недоліки, які, на думку критика, варто удосконалити чи поправити.

Серед низки рецензій вагоме місце посідають відгуки О. Залеського на музично-педагогічні праці. Одною з таких є реакція критика на працю «Історія української музики» М. Грінченка, яка вийшла другим тиражем у Нью-Йорку при Українському музичному інституті в 1961 р. У статті автор розповідає про тяжку долю, що спіткала книгу: «Появився цей підручник друком в Києві в 1922 році та життя його було дуже коротке, бо написаний в чисто українському дусі, без зайвих «коліноприклоненій старшому братові», не міг довго поіснувати, щоб не ширити правди про українську культуру» [16; 4]. Тож невдовзі більшовики зняли з продажу книгу, а самого автора відправили у заслання. Про посібник О. Залеський відгукувався позитивно, відзначив добре опрацьовані розділи про народну музику й історичне минуле української музики, що на той час були мало досліджуваними. Автор допису наголосив, що ця праця має велике значення для українців і може послужити у нагоді не тільки фахівцям і студентам музичного мистецтва, а й тим, хто цікавиться українською культурою.

Досить критично О. Залеський розглянув книжку «Микола Віталійович Лисенко. Життя і творчість» Л. Архимович і М. Гордійчука («Мистецтво», Київ, 1963). Позитивною стороною автор статті вважав детальний огляд життєвого шляху, творчого доробку і громадської праці М. Лисенка, яку висвітлено у виданні з ілюстраціями, цитатами композитора та нотними зразками. Однак, значним недоліком і невдоволенням рецензента стала проросійська спрямованість, яка прослідковувалася у виданні. О. Залеський вказав на деякі фрагменти: «Кантата «Б'ють пороги» своїм богатирським розмахом... цілком відповідає аналогічним моментам у російській класичній музиці» (С. 115); «Засоби музичної виразності тут в («Тарасі Бульбі») виходять з традиції російської класичної школи» (С. 54); «Так спирався на кращі твори братньої російської музичної культури... (С. 160)» [10; 3]. Підсумувавши прочитане, у критика складалося враження, що М. Лисенко у своїй творчості спирався тільки на російську культуру і не знав світову, опускаючи навіть той факт, що від 1867 р. він навчався у Лейпцігській консерваторії і мав прямий зв'язок з європейським мистецтвом і педагогами. У цій статті О. Залеський розгорнув болючу тему для українських митців, які вимушено, а часами і добровільно, використовували проросійські «пасажі», щоб задовольнити тогочасну владу і опублікувати свої праці.

О. Залеський написав також схвальну рецензію на книжку «Видатний співак Олександр Мишуга» в опрацюванні І. Деркача, що побачила світ 1964 р. у Львові, зазначивши, що «матеріяли в цій книжці зібрані дуже дбайливо» [5; 3]. У ній розміщені спогади учнів О. Мишуги (М. Микиші, С. Мурович, М. Гребінецької та ін.) і мемуари видатних митців (С. Людкевича, О. Гриця, М. Рильського, Й. Райса). І. Деркач ґрунтовно описав життєвий і мистецький шлях вокаліста, доповнивши свої розповіді тематичними і цікавими ілюстраціями, а також увіковічнив і підніс до мистецьких висот О. Мишугу, оскільки його високопрофесійну виконавську діяльність порівнювали з творчістю визначних майстрів вокальної справи Е. Казуро, М. Батістіні, С. Крушельницької і М. Менцинського. Автор рецензії наголосив, що видатний співак увійшов в історію ще й як благодійник, що жертвував значну частину своїх коштів на розвиток українського мистецтва: «Мистців-співаків видала наша нація багато, але мистця жертводавця, лишень одного – О. Мишугу» [5; 3].

Цікавою є рецензія на книжку В. Трембіцького «Український гімн та інші патріотичні пісні» (1973 р.). О. Залеський акцентував, що це перша на той час праця, в якій зібрано історію гімну на різних етапах його творення. Розпочав В. Трембіцький з доби Київської Русі, в якій роль гімну виконували кондаки, тропарі, псалми. У «добу лихоліття» у гімнах використовували кліше «за церкву, за народ», а в козацько-лицарський період гімном слугувала маршова пісня з військовим підтекстом. Також автор згадав пісні (Ю. Добриловський «Дай же Боже добрий час», І. Гушалевиц «Мир вам, браття»), які тривалий час виконували роль гімну аж до постання сучасного – «Ще не вмерла Україна». У книжці продемонстровані нотні зразки деяких урочистих пісень, серед яких і гімн українців американської діаспори «Далека ти, а близька нам, кохана вітчизно» (сл. В. Шурата, муз. С. Людкевича), а також слова до 57 державних гімнів європейських народів [17; 4]. О. Залеський схвально відгукнувся про добротне впорядкування видання та зазначив, що воно містить цінну інформацію для українського народу, що засвідчує нашу ідентичність і прагнення до свободи.

У музикознавчому доробку О. Залеського є декілька рецензій до нотних збірок М. Федоріва, О. Омельського, Р. Бучацької-Бровар. У часописі «Свобода» в 1965 р. автор подав рецензію на збірку «Українські пісні на жіночі хори» в опрацюванні М. Федоріва, розділену на 4 зошити (частини) та містить 104 пісні для триголосого жіночого хорового складу [19; 4]. У збірках є композиції а'cappella та твори з фортепіанним супроводом. Деякі п'єси написані М. Федорівим, але більшість із них є хоровими обробками. Про значущість цієї праці О. Залеський писав: «Ця збірка пісень подасть велику поміч диригентам, бо пісень для жіночих хорів у нашій музичній літературі не багато» [19; 4]. У «Свободі»

музичний критик також оприлюднив рецензію на збірку «Українські популярні мелодії для фортепіано» Олександра Омельського, в якій вміщено 28 аранжувань для початкуючих піаністів з аплікатурою і тематичними ілюстраціями. Вступне слово написав А. Шуль українською та англійською мовами. О. Залеський звернув увагу на деякі помилки: «при пісні «Ой під вишнею» поданий автор Гулак-Артемівський, хоча це народна пісня, znana з «Наталки Полтавки» І. Котляревського» [18; 7]. Статті-рецензії Залеського хоч і лаконічні, проте, дають уявлення про зміст нотних збірок.

У дитячому журналі «Веселка», при якому О. Залеський був музичним консультантом, у рубриці «Що читати?» він подав дві рецензії на збірки Р. Бучацької-Бровар. «Наша пісня» – це зібрання українських пісень в перекладі для вокалістів, піаністів і гітаристів. Серед творів є гімни «Ще не вмерла Україна», «Боже великий, єдиний» та «Заповіт». Окрім музичних творів авторка розмістила у збірці коротенькі відомості про Україну [11; 14]. Наступні дві збірки Р. Бучацької-Бровар О. Залеський подав без назв, згадуючи лише що кожна містить по 42 сторінки (припускаю, що мова йде про однойменні збірочки «Наша пісня» (1973 р.), опубліковані у двох частинах). Репертуар насичений духовною, патріотичною і народною музикою та пристосований для фортепіано, гітари, бандури і голосу. Загалом це була схвальна рецензія, в якій автор писав: «Це вартісне видання стане у пригоді в дитячих садках та молодечих організаціях, бо з них вчитимуться діти не лише пісень, але й української мови та побачать цікаві ілюстрації. Обидва зошити видані дуже дбайливо, ноти і друк виразні, легкі для читання» [12; 14].

Не менш цікавими є рецензії О. Залеського на історичні книжки, як-от «Гей там на горі Січ іде...», яку написав П. Трильовський про започатковане в 1900 р. його батьком Кирилом Трильовським товариство «Січ». У книжці автор розкриває історичну і національну вагомість товариств «Січ» і «Сокіл», які згуртовували молодь, виховували в ній патріотичний дух та сіяли зерно любові до рідного краю. На сторінках ґрунтовної праці трапляються спогади учасників і прихильників цього руху, а доповнюють їх унікальні світлини та пісні січовиків із нотними зразками. Підсумовуючи О. Залеський зазначав: «Цю книжку варто перечитати нашій молоді, щоб вона пізнала, якими шляхами і з якими перешкодами творилася «Нова Січ» на західно-українських землях» [8; 4]. Важливою для О. Залеського стала рецензія на п'ятий том матеріалів про УГА Лева Шанковського [9; 4], адже музикознавець був четарем Української Галицької Армії і неодноразово писав свої спогади про ці події у часописі «Свобода». Щодо цього видання О. Залеський висловив таке побажання: «Її повинні перестудіювати й наші молоді дослідники минулого, бо з поданих там фактів можна навчитися, як оминати похибок і діяти в майбутньому, коли прийдеться знову стати зі зброєю в руках» [9; 4]. Цими статтями автор намагався привернути увагу українських емігрантів до друкованої книжки, й заохочував черпати з них досвід наших дідів і прадідів, щоб історія, яку вони творили не була даремною, а послужила новим поколінням прикладом великого патріотизму і відданості рідному краю.

Любов і зацікавлення до української музики спонукала О. Залеського стежити за появою нових грамофонних платівок із записами творів українських композиторів та відтворенням співу чи гри українських музикантів. Тоді ж і виринули перші дописи з відгуками на платівки, якими автор намагався привернути увагу поціновувачів української музики і в такий спосіб пропагував їх, одночасно інформуючи про появу музичних новинок. О. Залеський подав відгук на платівки із записом Святої Літургії, який здійснено у віденській церкві Св. Варвари. Богослужіння очолив о. В. Гавліч із о. Д. Ковалюком та о. І. Дашковським у супроводі хору під орудою композитора і диригента А. Гнатишина. Сам же А. Гнатишин написав духовну музику для Божественної Літургії, але окремі частини були взяті з Літургій інших авторів. З цього огляду О. Залеський зробив зауваження видавництву, яке не подало програми з іменами композиторів, твори яких виконувалися під час запису. Про якість зробленої роботи автор написав: «Хор звучить добре, інтонація чиста, дикція назагал чітка, не чути піддавання тону диригентом, що у деяких хорах є звичкою і перериває у слухачів музичну думку цілості» [20; 4], а також відзначив добру справу видавництва, яке популяризувало український церковний спів та дало змогу людям, які не мають можливості бути у церкві, слухати Святу Літургію у записі.

Рецензував О. Залеський платівку з інструментальними творами М. Лисенка, які в той час були малознаними серед музикантів. До довгограючої платівки увійшли скрипкові композиції («Елегійне капричіо», «Хвилина розпуки», «Елегія», «Друга українська рапсодія», «Фантазія» та ін.) і фортепіанні твори (три ескізи «Без тебе Олесю», «Інтермеццо», «Токата» з української сюїти). Виконавцями-інструменталістами були викладачі Чикагської консерваторії Франсуа Д'Альберт (скрипка) і Катерина Заврер Смит (фортепіано). Записом займалось видавництво «Ікар» із Чикаго. Критик відзначив майстерність виконавців та закликав придбати платівки, щоб ознайомитись з інструментальними композиціями «батька української музики» [3; 2].

Статті «Грамофонна платівка Й. Гошуляка» [21] і «Волошки» – грамофонна платівка» [7] написані О. Залеським з великим пієтетом до співочої майстерності Йосипа Гошуляка та Оксани Бринь. У виконанні

Й. Гошуляка були записані вокальні твори В. Барвінського, К. Стеценка, М. Гайворонського, Я. Степового, М. Лисенка при фортепіанному акомпанементі Л. Баркіна. До платівки увійшов друкований альбом, в якому подано фотопортрети композиторів і виконавців із коротенькими біографіями та текст до всіх записаних пісень. Про високу майстерність Й. Гошуляка рецензент писав: «Виконання пісень під оглядом вокальним та інтерпретаційним бездоганне» [21; 3]. У наступному дописі Залеський відзначив вокальний талант О. Бринь, яка вела активну концертну та педагогічну діяльність. У її виконанні до платівки увійшли солоспіви Б. Антоновича, Н. Панченко, В. Грудина, А. Кос-Анатольського, І. Соневицького, А. Гнатишина, І. Білогруда, В. Верменича, Г. Китастого та ін., при фортепіанному супроводі Ріхарда Згодави. Про непересічні виконавські задатки О. Бринь автор статті написав промовисто: вона «володіє не лиш широким діапазоном голосу, але й уміє ним орудувати в усіх відтінках динаміки та музичного вислову» [7; 4].

Співзвучну рецензію вивів О. Залеський на серію українських солоспівів українських композиторів (В. Барвінського, З. Лиська, Б. Лятошинського, Я. Лопатинського та ін.) у виконанні І. Синенької-Іваницької з фортепіанним супроводом досвідчених піаністів П. Кев, Г. Коваль, Й. Кар-Бертолі. Про вправність вокалістки критик акцентував: «Голос співачки звучить свіжо, чисто, блистить високими тонами, а виконання пісень бездоганне, словом, слухати цю платівку це мистецька насолода» [15; 4].

«На грамофонній біржі появляються час до часу й українські платівки, але, на жаль, мало з них має справжню мистецьку вартість чи то з вини самих виконавців, чи фірм, які награвать ті платівки. Тому з приємністю треба відзначувати появу нових платівок, які на це заслуговують» [13; 5] – писав О. Залеський про вихід на музичний ринок платівки з оперними аріями і українськими піснями, наспіваними Ісю та Любою Мацюками. Супроводжував мелодійний спів бразилійський оркестр із Сан Пауло, диригував Г. Каша. Автор допису назвав платівку «вартісною» та особливо зауважив мистецький талант обох виконавців.

В одній із статей музичний критик відзначив чудову ідею запису пісень для дітей на платівці «Вію, вію, вінець» [6; 3]. В. Гентиш скомпонував музичний супровід до творів, який награв камерний ансамбль «Амор», а вокальні партії виконали Олена Зам'ята та Ігор Раковський. Запис платівки відбувся у студії «Муза», що в Нью-Йорку [6, 3]. Як зазначав О. Залеський, така праця музикантів є особливо вагомою, бо дітки в еміграції, сидячи вдома, матимуть змогу слухати українських пісень та в такий спосіб вдосконалювати рідну мову.

І ще одна рецензія О. Залеського на платівку «Молода Думка» вийшла на сторінках часопису «Свобода». За участі 113 юних хористів (хлопчиків і дівчат) було виконано і записано 15 пісень під керівництвом диригента С. Комірного. За інструментальний супровід відповідали О. Куйбіда і О. Кузишин. У цьому дописі критик наголосив на проблемі навчання співу, адже в діаспорі батьки не приділяють цьому значної уваги через брак часу і постійну зайнятість. Тому і якість записаного співу бажала бути кращою, зокрема у композиціях бракує виразної динаміки, яка надає творам яскравості та свідчить про розуміння виконавцями змісту твору. О. Залеський також підкреслив: «Треба мати на увазі, що дитячий хор є також школою хорового співу, і коли діти не навчаться співати, не буде згодом і старших хористів» [14; 4]. Попри всі виконавські нюанси критик вказав на те, що ця платівка стане у нагоді вихователям дитячих садочків та шкіл.

Висновки. Різновекторні рецензії і відгуки О. Залеського розкривають завісу музичного і, загалом, культурного життя українського народу як на теренах України, так і в діаспорі. Його праці засвідчують велику зацікавленість подіями, що відбувалися у царині музичного життя. Він ретельно аналізував напрацювання своїх колег і писав конструктивні відгуки, в яких розкривав тематику книжок, подавав свою думку щодо викладу матеріалу, вказуючи на актуальність видань, їхнє значення у науковому та освітньому середовищі, увиразнював успіхи чи недоліки. О. Залеський із великим інтересом шукав награну українську музику на грамофонних платівках, а з їх появою не оминав можливості написати свій відгук і враження від почутого. Паралельно автор відгуків і статей розвивав думки стосовно проблем цензури в Україні, що «зв'язували руки» авторам книжок, не даючи змоги писати вільно і в такий спосіб засвідчувати культурні надбання й унікальність українського народу. Великий шанувальник рідного музичного мистецтва О. Залеський презентував музичну культуру українського народу у світі і доводив, що наша земля виховала талановитих, працьовитих, творчих і патріотичних музикантів (композиторів, музикознавців, виконавців, педагогів).

Музично-критична діяльність О. Залеського впливала на художньо-творчий процес у діаспорі та була одним із найважливіших факторів збереження української ідентичності та розвитку музичної культури, вдосконалення естетичного виховання у чужоземному і чужомовному середовищі.

Список використаної літератури

1. Граб У. Музикологія як університетська дисципліна: Львівська музикологічна школа Адольфа Хибінського (1912-1941). Львів: Вид-во Україн. Католицьк. ун-ту, 2009. 178 с.

2. Житкевич А. Дорогами життя Осипа Залеського. URL: <http://meest-online.com/culture/dorohamy-zhyttya-osypa-zaleskoho>
3. Залеський О. Інструментальні твори Миколи Лисенка на платівці. *Свобода*. 1964. Ч. 1. 2 січ. С. 2.
4. Карась Г. В. Музикознавча спадщина Осипа Залеського. *Мистецтвознавчі зап.*, 2014. Вип. 25. С. 29-39.
5. О. З. Видатний співак Олександр Мишуга. *Свобода*. 1964. Ч. 244. 31 груд. С. 3.
6. О. З. Вію, вію, вію вінець... *Свобода*. 1973. Ч. 5. 10 січ. С. 3.
7. О. З. «Волошки» – нова грамофонна платівка. *Свобода*. 1972. Ч. 133. 18 лип. С. 4.
8. О. З. «Гей там на горі Січ іде...». *Свобода*. 1966. Ч. 110. 16 черв.. С. 4.
9. О. З. З військової літератури. *Свобода*. 1976. Ч. 30. 18 лют. С. 4.
10. О.З. Книжка про М. Лисенка. *Свобода*. 1964. Ч. 142. 1 серп. С. 3.
11. О. З. Музична збірка – «Наша пісня». *Веселка*. 1970. Ч. 4. Квіт. С. 14.
12. О. З. Музичні видання для молоді. *Веселка*. 1976. Ч. 1. Січ. С. 14.
13. О. З. Нова грамофонна платівка. *Свобода*. 1972. Ч. 56. 24 берез. С. 5.
14. О. З. Нова грамофонна платівка «Співайте разом з нами». *Свобода*. 1976. Ч. 168. 10 верес. С. 4.
15. О. З. Нові грамофонні платівки. *Свобода*. 1975. Ч. 47. 11 берез. С. 4.
16. О. З. Нові книжки. *Свобода*. 1961. Ч. 87. 11 трав. С. 4.
17. О. З. Нові книжки. *Свобода*. 1974. Ч. 64. 4 квіт. С. 4.
18. О. З. Нове музичне видання. *Свобода*. 1973. Ч. 84. 8 трав. С. 7.
19. О. З. Нові нотні видання. *Свобода*. 1965. Ч. 27. 10 лют. С. 4.
20. О. З. Свята Літургія на грамофонних платівках. *Свобода*. 1961. Ч. 27. 10 лют. С. 4.
21. Ос. За. Грамофонна платівка Й. Гошуляка. *Свобода*. 1968. Ч. 231. 13 груд. С. 3.

References

1. Hrab U. Muzykolohiia yak universytetska dystsyplina: Lvivska muzykolohichna shkola Adolfa Khybinskoho (1912-1941). Lviv : Vyd-vo Ukrainkoho Katolytskoho Universytetu, 2009. 178 s.
2. Zhytkevych A. Dorohamy zhyttia Osypa Zaleskoho. URL: <http://meest-online.com/culture/dorohamy-zhyttya-osypa-zaleskoho>
3. Zaleskyi O. Instrumentalni tvory Mykoly Lysenka na plativtsi. *Svoboda*. 1964. Ch. 1. 2 sichnia. S. 2.
4. Karas H. V. Muzykoznavcha spadshchyna Osypa Zaleskoho. *Mystetstvoznavchi zapysky*. 2014. Vyp. 25. S. 29-39.
5. O. Z. Vydadni spivak Oleksandr Myshuha. *Svoboda*. 1964. Ch. 244. 31 hrudnia. S. 3.
6. O. Z. Viiu, viiu, viiu vinets... *Svoboda*. 1973. Ch. 5. 10 sichnia. S. 3.
7. O. Z. «Voloshky» – nova hramofonna plativka. *Svoboda*. 1972. Ch. 133. 18 lypnia. S. 4.
8. O. Z. «Hei tam na hori Sich ide...». *Svoboda*. 1966. Ch. 110. 16 chervnia. S. 4.
9. O. Z. Z viiskovoi literatury. *Svoboda*. 1976. Ch. 30. 18 liutoho. S. 4.
10. O.Z. Knyzhka pro M. Lysenka. *Svoboda*. 1964. Ch. 142. 1 serpnia. S. 3.
11. O. Z. Muzychna zbirka – «Nasha pisnia». *Veselka*. 1970. Ch. 4. Kviten. S. 14.
12. O. Z. Muzychni vydannia dla molodi. *Veselka*. 1976. Ch. 1. Sichen. S. 14.
13. O. Z. Nova hramofonna plativka. *Svoboda*. 1972. Ch. 56. 24 bereznia. S. 5.
14. O. Z. Nova hramofonna plativka «Spivajte razom z namy». *Svoboda*. 1976. Ch. 168. 10 veresnia. S. 4.
15. O. Z. Novi hramofonni plativky. *Svoboda*. 1975. Ch. 47. 11 bereznia. S. 4.
16. O. Z. Novi knyzhky. *Svoboda*. 1961. Ch. 87. 11 travnia. S. 4.
17. O. Z. Novi knyzhky. *Svoboda*. 1974. Ch. 64. 4 kvitnia. S. 4.
18. O. Z. Nove muzychne vydannia. *Svoboda*. 1973. Ch. 84. 8 travnia. S. 7.
19. O. Z. Novi notni vydannia. *Svoboda*. 1965. Ch. 27. 10 liutoho. S. 4.
20. O. Z. Sviata Liturhiia na hramofonnykh plativkakh. *Svoboda*. 1961. Ch. 27. 10 liutoho. S. 4.
21. Os. Za. Hramofonna plativka Y. Hoshuliaka. *Svoboda*. 1968. Ch. 231. 13 hrudnia. S. 3.

OSYP ZALESKY'S MUSICAL CRITICISM ON THE PAGES OF «SVOBODA» MAGAZINE (1960-1970)

Bilinska Olga – graduate student of the Department of Methods of Music Education and Conducting
Educational and Scientific Institute of Musical Arts
Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University, Drohobych

The article reveals a palette of music-critical publications of musicologist and composer Osyp Zaleski. We have analysed twelve unknown reviews of the music critic, which were published in different years in the magazine «Svoboda» - a periodical of the Ukrainian community in America, which has been published since 1893. O. Zaleski's letters are devoted to the analysis of the works of famous representatives of Ukrainian musical art, new book editions, recordings of works by Ukrainian composers and folklore samples.

Key words: Osyp Zalesky, musicologist, critic, review, article, gramophone record, music-critical heritage.

UDC 78.072(477):050(73=161.2) «1960/1970»

OSYP ZALESKY'S MUSICAL CRITICISM ON THE PAGES OF «SVOBODA»
MAGAZINE (1960-1970)

Bilinska Olga – graduate student of the Department of Methods of Music Education and Conducting Educational and Scientific Institute of Musical Arts Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University, Drohobych

The aim of the work is to study and analyze the musical-critical heritage of Osyp Zalesky (reviews), which are a source of music, publishing, performing, educational life of the Ukrainians in the diaspora (United States) in the middle of the twentieth century.

The research methodology is based on the chronological and research methods, such as: the collection and processing of sources related to the music-critical work of O. Zalesky; methods of generalization and systematization of critical materials are also used, which will make it possible to evaluate O. Zalesky musicological achievements.

The results of the research. The article examines Osyp Zalesky's works, which were published in the magazine «Svoboda» in the period 1960-1970. O. Zalesky's multi-vector interest and direct participation in the events that took place in the musical environment of the diaspora and Ukraine were reflected and echoed in his music-critical publications. The reviewer tried to make personal impression by referring to new book editions, including music collections, recorded gramophone records, in order to stimulate artists to improve and increase their work, as well as motivate beginner scholars and musicians to promote Ukrainian music in the world.

The scientific novelty of the study is to reveal the content of the little-known music-critical achievements (reviews) of a musicologist and composer Osyp Zalesky, published in periodicals.

Practical value. The revival and analysis of O. Zalesky's musical-critical heritage, who was an active figure in the Ukrainian diaspora, makes a huge step in revealing the creative life of musicians, composers and performers who, under various circumstances, created and worked in exile.

Key words: Osyp Zalesky, music criticism, review, music-critical work, diaspora, music art.

Надійшла до редакції 17.01.2022 р.

УДК 477.8.29

СУЧАСНА КОНЦЕРТНА ПРАКТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН

Виткалов Сергій – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музезнавства РДГУ, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0001-5345-1364>
 DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi40.523>
sergiy_vsv@ukr.net

Виявляється потенціал сучасного музичного мистецтва, представленого різними групами виконавців, концертує у регіонах на тлі політичної і військової напруги. Аналізується їх організаційно-культурна й художня діяльність та доводиться думка про те, що сучасна між культурна комунікація стимулювала появу нового типу митців, в основі творчості якого лежить високий інтелект, постійний художній пошук, спрямований як на використання етноскладової інших країн, так і розширення потенційних можливостей власного музичного інструменту через застосування *pop-violin*, що дозволяє їм у власній творчості сполучати різні стилі – джаз, фолк, класику, сучасні ритми, ігноруючи традиційні рамки жанру.

Ключові слова: сучасна концертна практика, «Пікардійська терція», С. Кондратів, мистецтво, регіон.

Актуальність проблеми. Розпад радянської політичної системи згорнув і її неодмінний атрибут – програму культурного обслуговування населення, запровадивши, натомість, нову культурно-мистецьку доктрину з бізнесовими елементами, яка, хоча й також має чимало вад, однак її перевагою є потужна мотиваційна складова та конкуренція, притаманна новій економічній формації, що стимулює в своїй основі постійне удосконалення не лише форм презентації відповідного культурного продукту, але й його змісту, тобто спрямована на само удосконалення її носія, зокрема й технічного оснащення його виступів. Саме це й перетворило гастрольну діяльність, обмежуючи наш розгляд питання західно-поліським етнорегіоном (хоча ці концертні турне відбуваються, як правило, всією Україною) у достатньо привабливий організаційно-культурний феномен, що постійно стимулює митця до пошуку нових форм його позиціонування у просторі сьогодення. Тоді як глядач, збагачений інформаційним досвідом регіональної афіші та власного сприйняття різноманітних її художніх програм, має можливість значно ефективніше поглиблювати свій духовний багаж якісною музикою.

Мистецтво, інакше кажучи, з одного боку, набуває відповідних інтелектуальних ознак, і ця тенденція продовжує поглиблюватися, формуючи реципієнтів із високим художнім смаком та широкими духовними запитами. Хоча поряд із цим вектором його творчого вияву існує й не менш помітний пласт масової культури, спрямований на невибагливий культурний продукт і все те, що з цим пов'язано, маючи